

WILLEM EN BENTINCK

WILLEM EN BENTINCK

liefde of lust ?

LENNY KLIJN

Titel : Willem en Bentinck (*liefde of lust?*)
Schrijver : Lenny Klijn
Coverontwerp: Gregorio Vallejo
ISBN : 9789402126655

© <Lenny Klijn>

Vierde uitgave

Dit boek is gebaseerd op ware gebeurtenissen.

“Honi soit qui mal y pense”
(Schande aan degene die er iets verkeerd van denkt)

WILLEM

1650

Hoofdstuk 1.

Vóór **hij** in mijn leven kwam, bestond ik niet. Niet voor mijn moeder, niet voor de hofhouding, niet voor de machthebbers en niet voor mijn volk. De enige die aandacht voor me had was mijn grootmoeder Amalia.

Maar in hoeverre dat voor mijzelf was, of voor het herstel van de macht van de Oranjes, heb ik nooit kunnen achterhalen. Zij was voortdurend bezig met macht. Als weduwe van stadhouder Frederik Hendrik was zij haar status grotendeels kwijt geraakt. Ze had nog wel geld, dat ze uitgaf aan de bouw van paleizen en aan een weelderige inrichting ervan. Maar macht had ze niet meer in de Republiek der Verenigde Nederlanden. Die was korte tijd in handen van mijn vader, stadhouder Willem II, op wie ze nog wel invloed had. Maar ook die verloor ze toen mijn vader stierf.

O, had hij nog acht dagen langer geleefd, dan zou mijn leven er misschien heel anders uit gezien hebben. Want ik was nog niet geboren toen hij, nog maar vijfentwintig jaar oud, aan de pokken overleed. Ik kwam pas acht dagen later. En dus was er bij zijn dood geen opvolger en grepen de Staatsen, die anti Oranje gezind waren, de macht. Johan de Witt, raadspensionaris, oftewel de feitelijke machthebber van de Staten van Holland, greep zijn kans en trok alle macht naar de gezamenlijke Staten van de Nederlanden toe.

Daardoor verloren de Oranjes, die sinds Willem de Zwijger steeds feitelijk het gezag in de Nederlanden hadden bekleed, hun

macht en positie. Ik was niets en niemand. Een kleine jongen tussen twee vuren.

Het was altijd al duidelijk dat mijn grootmoeder en mijn Engelse moeder nooit vriendinnen zouden worden.

Maar na de dood van mijn vader, leek het of grootmoeder mijn moeder verweet dat ze mij niet eerder had laten komen. Ze hadden altijd ruzie. Natuurlijk heb ik niets onthouden van mijn geboorte, maar vanaf dat moment waren zij vijanden. Mijn vriend en leraar van Zuylestijn, die een bastaardzoon was van Frederik Hendrik, heeft het mij later allemaal verteld.

Het hof was in rouw. Daarom lag ik in mijn wieg in een kamer die helemaal zwart was. De gordijnen waren zwart. Er lagen zwarte lakens over de meubels en ook mijn wieg was van binnen en van buiten zwart bekleed. Ik was ingebakerd in zwarte lappen en het enige wat ik deed was krijsen. Het witte plafond was te ver weg om rust te bieden. En dus krijste ik. Maar niemand luisterde. Niemand kwam naar me toe. Amalia en Mary waren aan het ruziën. Het ging over de doopplechtigheid die een paar dagen later gehouden zou worden. Mijn grootmoeder, die toen achtenveertig was, probeerde haar zin door te drijven, maar mijn moeder was een echte Stuart: koppig en vasthoudend. Ook al was ze pas negentien.

“He will be baptized in this dress.”

Ze hield een witte doopjurk omhoog die fel oplichtte in het zwart ingerichte boudoir. Mijn moeder kon wel Nederlands spreken, maar wilde dat niet. In haar moedertaal kon ze bovendien veel beter schelden en tieren.

“Geen sprake van, we nemen deze.” Amalia hield een zwarte doopjurk omhoog.”

“But it is black. That brings misfortune.”

“Deze was van zijn vader,” Amalia wees naar mijn kamer, “die is dood, dus ik heb hem laten verven.” Ze leek mijn gehuil niet te horen.

“But he is my son!” Mijn moeder pakte de doopjurk op en keek vastberaden. “And this one was mine.”

Frederik vertelde mij dat hij samen met enkele hovelingen op de gang stond te luisteren naar het geruzie en dat er druk gespeculeerd werd wie het zou winnen. Amalia werd woedend. Haar stem klonk schel.

“Hij is een Oranje. Dat is het enige wat telt. Hij draagt de doopjurk van de Oranjes, of hij nu geel wit, oranje of zwart is.”

Mary keek haar schoonmoeder enkele ogenblikken zwijgend aan, pakte haar rokken bij elkaar en rende de kamer uit. De hovelingen stoven uit elkaar toen ze de gang op kwam. Zonder op te kijken rende ze weg. Ik hilde mijn longen bijna kapot, maar niemand kwam naar me toe.

Hoofdstuk 2

Het werd de zwarte doopjurk. Dus kwam mijn moeder niet naar de doopplechtigheid in de Grote Kerk in Dordrecht. Zij was altijd een stijfkop geweest en macht was voor haar belangrijker dan liefde.

Mijn grootmoeder hield mij in haar armen. Naast haar was de lege plaats van mijn moeder. Zo'n twintig notabelen van de Republiek der Verenigde Nederlanden waren, in het zwart gekleed, aanwezig. Naast de lege stoel zat Johan de Witt, in stemmig grijs en zwart en daarnaast bevond zich zijn broer Cornelis, in kleurrijke en uitbundige kledij. Hij hield van opsmuk en fraaie kleding. Waarom zouden de gebroeders de Witt rouwen om de dood van de stadhouder? Hij was een sta in de weg geweest en nu was het tijdperk van de gebroeders de Witt aangebroken.

Het schijnt dat baby's al heel jong stemmingen van mensen kunnen aanvoelen. In ieder geval heb ik ook daar niets anders gedaan dan krijsen. Mijn grootmoeder, die tranen in haar ogen had toen ze me naar het doopvont droeg, kon mij niet tot bedaren brengen. Wat de dominee zei was voor de anderen niet verstaanbaar door mijn aanhoudende gehuil. Maar hoogstwaarschijnlijk waren ze er ook totaal niet in geïnteresseerd. Want van buiten de kerk steeg plotseling een luid gejoel op. Er werd tegen de gesloten kerkdeuren gebonkt en er klonken kreten als "Leve Oranje" en "Weg met de Witt." Door de ramen van de kerk scheen plotseling oranje zonlicht en mijn grootmoeder lachte door haar tranen heen toen ze het zag.

Johan de Witt keek naar de vier hellebaardiers die bij de deuren stonden en riep een bevel. Zij draaiden zich om.

Twee van hen probeerden de stevige houten deuren dicht te houden, terwijl de andere twee hun hellebaard naar de deuren richtten.

De dominee raffelde angstig het doopritueel af en gooide veel te veel water op mijn gezicht. Van schrik bleef ik stil. Daardoor werd het geschreeuw van de menigte buiten nog duidelijker.

Terwijl Johan bevelen schreeuwde naar de hellebaardiers, rende Amalia met mij naar de deuren, die bezweken onder de druk van de Oranjegezinden. Zij hief mij omhoog.

“Hier is uw nieuwe stadhouder. Hoera voor Willem III,” riep ze luidkeels. “Hoera!” nam de menigte over en drong de kerk binnen. “Hoera voor Oranje, Hoera voor Willem.”

Terwijl het volk om mijn grootmoeder heen dromde, renden de gasten gehaast de kerk uit, uitgejouwd door de meute. Johan en zijn broer werden door de hellebaardiers snel naar de consistoriekamer gebracht. De dominee stond bij zijn preekstoel verbijsterd toe te kijken hoe ik in triomf door mijn grootmoeder door de kerk werd gedragen, gevolgd door de trouwe aanhangers van Oranje.

Op die dag werd ik een instrument in de strijd. Een wapen voor Oranje, een obstakel voor de Staatsen. Voor het kind had niemand aandacht.

Hoofdstuk 3

Wat er vanaf mijn derde jaar gebeurde heb ik zelf onthouden. De herinneringen van mijn oom Frederik en onze dominee Trigland had ik niet meer nodig.

In het paleis aan het Noordeinde in Den Haag, waar ik met mijn moeder en grootmoeder woonde, had ik het altijd koud. Ik was klein en spichtig en had niet genoeg vlees op mijn botten om mijzelf warm te houden.

In de winter kroop ik bijna in de open haarden. Ik kende inmiddels alle kleuren en wist dat de vlammen oranje waren. De kleur en de warmte hadden een grote aantrekkingskracht op mij. In de zomer werden de vuren niet aangemaakt en probeerde ik zoveel mogelijk in de tuin het oranje zonlicht op te vangen.

Soms zat mijn moeder in haar boudoir bij het vuur te borduren. Boven de haard hingen Engelse jachtaferelen, waarvan ik later alle details in mijn hoofd heb geprent. Als ik groot zou zijn, zou ik ook gaan jagen. Nu kroop ik dicht tegen haar aan. Ik voelde de zachte zijde van haar jurk en probeerde haar aandacht te trekken. Maar mijn moeder was ongelukkig in Den Haag en zag mij als de veroorzaker van haar ongeluk. Als ik er niet was geweest had ze terug kunnen gaan naar Engeland. Nu moest ze in dit achtergebleven gebied blijven, waar domme boeren en burgers aan de macht waren en zij niet gerespecteerd werd.

Gemakshalve vergat ze dat ze in Engeland ook niet gewenst was. Opstandeling Cromwell had haar vader laten onthoofden en had zelf de macht overgenomen.

Haar broer, troonopvolger Karel, was in ballingschap naar Frankrijk gevlucht en zijzelf was feitelijk ook een bannelinge. Zodra ze in Engeland arriveerde zou ze gearresteerd worden.

Die wetenschap belette haar niet zich aanmatigend te gedragen, zodat ze geen vrienden had in de Republiek. Met mijn grootmoeder bleef het oorlog.

Op een dag, toen ik drie jaar was, gebeurde er iets bijzonders. Ik hoorde mijn moeder in de kamer naast mij druk Engels praten. Ik had inmiddels zowel Engels als Nederlands leren spreken en ik hoorde dat mijn moeder lachte en vrolijk was. Nieuwsgierig rende ik haar kamer binnen. Zij zat op haar vaste plek bij de haard en tegenover haar zat een vreemde meneer.

De man was jong en had andere kleren aan dan wij. Mijn moeders kleding was bijna altijd grijs als teken van halve rouw. De kleren van deze man hadden allerlei kleuren. Hij had een pauwblauwe fluwelen jas met daaronder een wit hemd en een gouden das om zijn nek geknoopt boven het witte hemd vol ruches. Onder zijn grijze halflange broek droeg hij witte slobkousen en schoenen met gouden gespen.

Even bleef ik stokstijf staan om al deze pracht in mij op te nemen. Daarna rende ik naar mijn moeder en trok aan haar grijze rokken.

“Mama, wie is die meneer? Mag ik ook zulke kleren als ik groot ben? Toe...”

Ik gaf haar geen kans om te antwoorden en rukte voortdurend aan haar rokken. Zij maakte mij los en keek mij streng aan.

“Be quiet William and say hello to this noble gentleman. He lives with my brother Charles in the south.”

O, bedacht ik ademloos, een vriend van mijn oom Karel die ergens in het zuiden in ballingschap leefde. Dat is spannend.

Ik maakte een hoofse buiging. Daarna begon mijn moeder te stralen.

“William, this man is my brothers best friend. He tells me that Charles will be coming here soon. Is not that wonderful?”

”Hier?” Ik keek haar verbijsterd aan. Ze dacht dat ik het niet verstaan had en herhaalde opgetogen de boodschap, dat haar broer haar zou komen opzoeken.

Zij deed dit opnieuw in het Engels. Mijn moeder sprak principieel geen Nederlands. Zij was een Princess Royale en Engels en Frans waren de enige talen die zij wenste te gebruiken. Het volk nam haar dat zeer kwalijk. “He is really coming soon?”

De fraai geklede man knikte bevestigend.

Ik was nog steeds overdonderd. Ik had vele verhalen gehoord over de broer van mijn moeder, die weliswaar koning van Engeland was, maar vanuit Frankrijk geen enkele macht kon uitoefenen. Dit was héél spannend! Ik keerde mij naar de man die mij geamuseerd zat aan te kijken.

“Wanneer komt hij? En heeft hij dan net zulke mooie kleren als u?”

“In English dear,” corrigeerde mijn moeder mij. “Binnenkort hoef je geen Nederlands meer te spreken.”

Daarna zat ik ademloos op de grond te luisteren hoe mijn moeder en deze prachtige jongeman de plannen bespraken voor de ontvangst van Karel in den Haag.

De man wilde ook naar Johan de Witt om te proberen een officieel tintje te geven aan de ontvangst van mijn oom in Den Haag. Toen die naam viel begreep ik het niet helemaal.

“De Witt is toch onze vijand, dan mag hij toch niet weten dat Karel komt?”

Mijn moeder glimlachte en met een schamper lachje vertelde ze mij dat de Witt de vijand was van grootmoeder Amalia en andere Oranjeaanhangers. Maar niet van de Stuarts. Zij sprak hem geregeld en zij wist zeker dat Johan met Karel zou willen samenwerken.”

“So, do not tell grandmother about it. Let it be a surprise!”

Ze keek me samenzweerderig aan. Ik was nog erg jong, maar ik wist bijna zeker dat grootmoeder niet van dit soort verrassingen hield. Toch beloofde ik het, onder de voorwaarde dat die

meneer alles zou vertellen over oom Karel en zijn leven in Frankrijk.

Ik kon niet vermoeden dat mijn oom een cruciale rol – en niet zo'n fraaie – in mijn leven zou gaan spelen.

Hoofdstuk 4

Het bleek dat Johan de Witt het bezoek van mijn oom nog belangrijker vond dan ik. Nog vóór hij mijn moeder bezocht, werd Karel met veel egards ontvangen door Johan en zijn broer Cornelis. Deze laatste was kapitein op de vloot en een groot bewonderaar van de Engelse oorlogstechniek op zee.

Ik weet niet wat ze allemaal met elkaar bespraken, maar het was kennelijk een goed gesprek. Want Johan had later, toen Karel ook feitelijk koning van Engeland was geworden, twee portretten van de vorst op zijn kamer aan het Binnenhof hangen. En dus mocht Karel een plannetje uitvoeren, dat hij samen met mijn moeder had uitgedacht.

Hij kwam eerst kennismaken. Ik speelde in mijn kamer met de soldaatjes van mijn oudoom Maurits. Ik was druk bezig op de Fransen te schieten en ging helemaal op in het door mij georganiseerde gevecht. Ik had dan ook niet gehoord dat Karel was binnengekomen.

“Don’t shoot too many of them, they are really nice people,” hoorde ik plotseling achter mij. Geschrokken keerde ik mij om en keek in het glimlachende gezicht van de broer van mijn moeder. Zij leken op elkaar en toen hij bleef glimlachen werd ik helemaal warm van binnen. Karel was minstens zo fraai gekleed als zijn boodschapper een paar maanden geleden. Maar het mooiste aan hem was die glimlach. Hij trok mij naar zich toe.

“Krijgt je oom geen kus?” vroeg hij mij in het Engels. “Of ben je daar al te groot voor?”

Ik stond op en heel voorzichtig kuste ik hem op zijn wang. Hij rook lekker. Dat was ik niet gewend bij mannen. Dominee Trigland rook altijd naar de kerk, muf en schimmelig. Maar dit was een heerlijke geur. Ik snoof een paar keer en Karel moest er om lachen.

“De volgende keer neem ik wat voor je mee,” beloofde hij. “Maar nu heb ik iets anders mee genomen. Vertel mij eens. Wat wil je later worden?”

Ik was pas drie jaar, maar ik wist het precies en ik zei het in vlekkeloos Nederlands. “Stadhouder natuurlijk. En generaal. Ik ga de Fransen in de pan hakken. En Johan de Witt,” voegde ik er wat zachter aan toe.

Karel had de essentie begrepen en moest er hard om lachen.

“Je bent nogal wat van plan voor zo’n klein kereltje.” Hij tilde mij op.

“Beloof me dat je pas tegen de Fransen gaat vechten als je dat eerst met mij besproken hebt. Ik ben jarenlang hun gast geweest en ze zijn nog niet zo slecht.”

“Maar het zijn vrienden van de Witt en daarom mag ik geen stadhouder worden.” Dat was wat ik grootmoeder Amalia altijd hoorde zeggen. “En ze zijn katholiek.” Dominee Trigland prentte mij iedere dag in dat de katholieken de hele wereld wilden beheersen en dat we ons daartegen altijd moesten blijven verzetten.

“Je hebt absoluut gelijk.” Karel draaide mijn gezicht naar hem toe, zodat ik goed in zijn grote donkere ogen kon kijken. “Maar als ik koning ben, zal ik je helpen om de Witt weg te jagen.”

Ik was verbijsterd en dacht dat ik zijn Engels niet goed had verstaan.

“Echt waar? Gaat Engeland dan de Witt verjagen?”

“Natuurlijk. Je denkt toch niet dat ik mijn neef laat vernederen door zo’n boerenpummel. Morgen zetten we de eerste stap. Dan maak ik een ridder van je.” Hij zette me op de grond, ging op zijn hurken zitten en pakte me bij de schouders. “Je wilt toch wel ridder worden?”

Ik gloeide helemaal. “Natuurlijk oom Karel. En dan zal ik ook altijd voor Engeland vechten.”

“Dat is precies de bedoeling, kleine Willem. Wij worden vrienden voor het leven. Jij en ik. Reken daar maar op. Kom, dan gaan we nu samen een veldslag tegen de Fransen voeren.”
Ik geloofde hem toen heilig. Dat zou mij later lelijk opbreken.

De volgende dag kleepte mijn moeder mij in mijn mooiste kleren. Ze waren nog wel grijs, maar van fluweel en mijn kraag was van ragnfijn kant. Ze nam mij mee naar de wapenkamer van het paleis.

Daar zou ik later heel wat uren doorbrengen samen met **hem**. Ik beleefde daar de mooiste uren van mijn jeugd. Maar zover waren we nu nog niet.

Nu stonden er wat Hollandse hovelingen in hun beste kleding. Zij staken grauw af tegen de rijk geklede volgelingen van mijn oom Karel. Mijn moeder had, brutaal, wat blauwe versieringen aangebracht op haar grijze gewaad. Grootmoeder Amalia stond, nors kijkend, wat apart van de anderen. Ze had één van haar zwarte japonnen aan. Toen moeder en ik langs haar liepen pakte ze me bij de hand.

“Denk erom Willem. Je bent en blijft een Hollandse prins!”

Ik begreep niet wat ze bedoelde, trok mijn hand uit de hare en liep op mijn oom Karel toe, die er nog chiquer uitzag dan de vorige dag. Karel tilde mij op en zette mij in een veel te grote stoel. Daarna pakte hij uit handen van één van zijn hovelingen een groot zwaard.

Hoewel ik wist dat hij mij geen kwaad zou doen, voelde ik toch hoe mijn maag samenknep van angst. Karel nam het woord.

“Ik, Karel II, Koning van Engeland, verklaar hierbij dat ik mijn Koninklijke neef Willem III van Oranje benoem tot ridder in de Orde van de Kousenband. Willem, kom hier!”

Ik klauterde uit de stoel en liep naar hem toe. Grootmoeder had een schamper glimlachje op haar lippen, maar ik voelde mij voor het eerst een prins.

Ik moest knielen voor de koning en ik schaamde mij voor mijn gebochelde rug.

Karel glimlachte even naar mij en tikte toen met het grote zwaard éénmaal op mijn beide schouders. Ze waren bijna te klein voor het grote zwaard. Ik boog even mijn hoofd en toen ik opkeek zag ik dat mijn moeder een blauwe fluwelen band aan Karel gaf. Zij had een trotse blik in haar ogen en zij keek met opgeheven hoofd naar mijn grootmoeder die strak terugkeek.

Karel zette mij overeind en hing de band om mijn schouder. Ik had me nog nooit zo machtig gevoeld. Nadat Karel de band goed had geschikt ging hij voor me staan en begon de tekst uit te spreken: “Honi soit.....”

“qui mal y pense,” voegde ik er snel aan toe. Hij keek verbaasd naar mijn moeder.

“Hij is wel erg vroeg wijs voor zo’n klein kereltje. Zorg maar goed voor hem, dan kunnen we nog veel plezier aan hem beleven.”

Mijn moeder sloeg een arm om mij heen en knikte bevestigend naar haar broer. Maar ook zij zou haar belofte niet nakomen.

Onwetend van de toekomst dronken alle aanwezigen uit de glazen die ze van enkele bediendes aangereikt kregen.

“Lang leve de Stuarts,” riep Karel. Allen hieven het glas, behalve grootmoeder en ik. Ik had niets gekregen en grootmoeder liep de deur uit.

“En lang leve Oranje,” riep ik snel.

Grootmoeder draaide zich om in de deur en glimlachte naar me.

“Lang leve Oranje,” riepen de hovelingen me na en Karel hief opgewekt nogmaals zijn glas.

Nu deed mijn moeder niet mee. Wat had ik toch een ingewikkeld leven.

Hoofdstuk 5

De volgende dagen liep ik als een hondje achter Karel aan. Hij had er wel schik in en deed alsof ik net zo volwassen was als hij. We speelden samen veel met de soldaatjes van oudoom Maurits en Karel leerde mij enkele aanvals- en verdedigingstechnieken. Het meeste was te moeilijk voor mij, maar een enkele keer begreep ik zijn bedoeling en kon ik de vijand verslaan. Karel keek me dan trots aan en begon onmiddellijk met een nog moeilijker opstelling.

Eén van de dagen kwamen we De Witt tegen en toen ik zijn strenge zwarte verschijning zag aankomen kroop ik weg achter mijn oom. Deze pakte mij snel op en zette mij vóór De Witt neer.

“Weet u wel dat dit knaapje een verdomd goeie generaal gaat worden?” daagde hij De Witt uit.

Die kneep zijn lippen samen en kwam niet verder dan een zuur: “Dat is mooi.”

Mijn oom hield vol.

“Ik meen het. Zo klein als hij is, neemt hij beslissingen van een volwassen veldheer. Als hij geen stadhouder mag worden, geef hem dan in ieder geval een goede militaire opleiding. Daar kunnen u en ik allebei in de toekomst plezier van beleven.”

“We zullen zien,” was het zuinige antwoord van De Witt die niet wist hoe snel hij weg moest komen. Maar hij had het kennelijk wel in zijn oren geknoopt, want in mijn latere militaire opleiding heeft het mij aan niets ontbroken.

Karel hield zich niet alleen bezig met mijn militaire opvoeding. Hij las mij ook voor. Geen kinderverhalen, maar verzen, geschreven door een Engelse toneelschrijver. Hij was er dol op en vertelde dat ik er veel van kon leren.

Zo las hij voor uit een stuk dat Mac Beth heette. Ik vond het reuze eng en bloederig, maar bleef gefascineerd luisteren tot mijn moeder binnenkwam en haar broer bestraffend toesprak.

“Karel, laat dat. Dat kind is nog geen vier jaar. William, kom van zijn schoot af. We gaan in de tuin wandelen.”

Hoewel ik altijd dol was op de tuin, had ik daar op dit moment geen belangstelling voor.

Maar moeder hield vol, tilde mij van mijn ooms schoot af en trok mij de kamer uit. Ik wou het op een brullen zetten, maar Karel hief zijn vinger tegen zijn mond. Ik begreep hem. Veldheren huilen niet. Dus liet ik mij gedwee uit de kamer voeren.

Nog moeilijker had ik het toen Karel vertrok. Ik had nog nooit een vriend gehad. Hoewel hij vele jaren ouder was dan ik, had ik het gevoel dat hij de enige was die mij begreep. Ik wilde dat hij bleef. Maar mijn oom ging weer terug naar Frankrijk. Er moesten allerlei zaken worden geregeld. Ook moest verslag worden gedaan van zijn gesprekken met De Witt en andere belangrijke Hollandse edelen.

Ik huilde en smeekte, maar niets hielp. Karel glimlachte en bond mij op het hart mijn militaire lessen goed te volgen.

“Dan kunnen we later samen strijden.”

Ik voelde dat het een zoethoudertje was en ik nam mij voor het niet te accepteren.

Dus, toen de koetsen buiten klaar stonden op het Lange Voorhout en de bagage van Karel en zijn metgezellen werd opgeladen, had ik mijn maatregelen genomen.

Ik had het koffertje met mijn soldaatjes gepakt, mijn blauwe sjerp van de Kousenband er in gedaan en rende daarmee naar buiten naar de koets van Karel.

Mijn moeder stond bij haar broer en kustte hem.

“Laat mij hier niet weggroten. Zorg dat we snel terugkunnen,” hoorde ik haar zeggen.

Ik sloop achter de koets langs om aan de andere kant te kunnen instappen. Maar ze had me gezien. Ze liet Karel los en greep mij beet.

“Ik wil ook mee, ik wil ook mee,” krijste ik en ik rukte me los. Karel begon te schateren en rende achter me aan. Hij kreeg me te pakken en tilde me hoog in de lucht.

“Ik kom je gauw halen. Zodra ik koning ben mag je zo vaak komen als je wilt. Dan komt er een alliantie tussen Stuart en Oranje.”

Ik begreep niet precies wat hij bedoelde, maar ik snapte wel dat ik niet mee mocht. Ik klemde mij vast aan mijn oom, die mij snel aan mijn moeder over gaf. Hij stapte in zijn koets en vertrok nog voor alle bagage op de andere koetsen was geladen. Ik rukte mij los en rende achter zijn koets aan.

“Oom Karel, wacht op mij. Neem mij mee...” Een lakei was mij achterna gelopen en greep mij beet. Ik stribbelde tegen, maar hij pakte mij op en zette mij bij mijn moeder neer. Voor het eerst was ik woedend op haar en wilde ik haar pijn doen. Zij keek niet naar mij maar zwaaide en zwaaide naar haar broer.

De lakei liet mij los toen ik weer rustig was. Plotseling voelde ik mij reuze eenzaam. Ik draaide mij om en liep richting het paleis. Ik wist zeker dat ik heel ongelukkig zou worden.

Hoofdstuk 6

De jaren daarna droomde ik steeds van mijn oom. Hij kwam mij halen op een groot wit paard. Ik zat voor hem en hij hield mij van achteren stevig vast. Soms zat ik bij hem op schoot en zag zijn donkere ogen schitteren. Als ik overdag met mijn soldaatjes speelde, maakte ik soms drie legers: een Hollands, een Engels en een Frans leger. Uiteraard hakten we samen de Fransen in de pan.

Af en toe vroeg ik mijn moeder hoe het met Karel ging. Maar zij hoorde niet veel van hem. Er kwam van haar kant altijd een klaagzang over het koude en vochtige Holland. Ze droomde van een terugkeer naar Engeland en had steeds ruzie met Amalia.

Na mijn zesde jaar ging dat over mijn opvoeding. Uiteraard wilde mijn moeder dat ik een Engelse opvoeding kreeg. Maar grootmoeder hield haar poot stijf. Ik was een prins der Nederlanden en ik moest een Nederlandse opvoeding krijgen.

Mijn moeder wees er dan steeds weer fijntjes op, dat ik geen prins was maar een jongen zonder titel. En dat mijn vader stadhouder was geweest, hetgeen een miezerige status was, vergeleken met die van Karel en haar. Dat geruzie ging in twee talen, aangezien beide vrouwen weigerden elkaars taal te spreken.

Op zulke momenten miste ik mijn oom het meest. Dominee Trigland troostte mij dan en zei dat ik goed mijn best moest doen met de lessen in Leiden en hier en vooral veel moest bidden. Dan zou God mijn gebeden zeker verhoren en mij alsnog stadhouder laten worden. Maar mijn gebeden werkten niet. Integendeel.

Mijn gezondheid ging achteruit. Ik kreeg geregeld last van benauwdheid, vooral in het voorjaar. Soms waren het hevige aanvallen. Dan zat grootmoeder naast mijn bed en liet mijn borst inwrijven met stinkende zalven die niets hielpen.

Moeder schreef het toe aan de Hollandse dampen en verklaarde dat ik beter zou worden zodra ik in Engeland zou wonen.

Toen ik tien jaar was, ging de wens van mijn moeder eindelijk in vervulling. Karel werd teruggeroepen naar zijn land, nadat Cromwell was overleden.

Men wilde het huis Stuart in ere herstellen en mijn oom werd tot koning gekroond.

Mijn moeder werd een ander mens. Ze was vrolijk en actief en eindelijk had ze ook aandacht voor mij. Ze vertelde mij over de mooie paleizen waar Karel weer ging wonen en over de grote feesten die aan het hof zouden worden gegeven. Als grootmoeder in de buurt kwam hield ze snel haar mond. Ik begreep dat niet, maar aangezien ze altijd ruzie hadden, zocht ik er niets bijzonders achter.

Maar op een dag, toen ik in de tuin allerlei bloemen bestudeerde, hoorde ik de twee vrouwen met elkaar praten. Ze waren aan het ruziën en voor het eerst in lange tijd sprak Amalia Engels met mijn moeder.

“Je gaat niet weg voor Karel je schulden heeft betaald. Je bent hier nu meer dan tien jaar en je bruidsschat is nog niet betaald. Met rente is het bijna twee miljoen gulden. Het is een schande! Ik heb het afgewacht, omdat je broer verbannen was, maar hij betaalt nog steeds niet.”

“U hebt gelijk,” zei mijn moeder ineens heel kalm. “Ik zal hem duidelijk maken dat het nu echt moet gebeuren. Desnoods moet hij maar wat juwelen verkopen.”

“Ik stuur wel een gezant,” was Amalia’s antwoord. “Daar heb ik jou niet voor nodig. Doe eens wat meer met je kind! Hij is tien jaar en heeft een moeder nodig. Zijn leven gaat nu snel veranderen.”

Het werd tijd om in te grijpen. Ik kwam snel tevoorschijn en de vrouwen keken elkaar geschrokken aan. Ik deed net of ik niets gehoord had en pakte ze beiden bij de hand.

“Kom eens kijken wat ik gevonden heb! Een heel bijzondere plant die ik nog niet eerder heb gezien.”

Ik probeerde ze beiden mee te trekken, maar mijn moeder wrikte haar hand los uit de mijne.

“Sorry, ik heb andere dingen te doen.” Ze draaide zich om en liep snel naar binnen. Grootmoeder keek haar boos na en keerde zich toen naar mij.

“Laat mij eens kijken dan. Ik weet vrij veel van planten. Misschien weet ik wat het is.”

Terwijl ik grootmoeder meetroonde, begon mijn moeder haar spullen te pakken.

Ik wist dat niet, maar merkte het de volgende ochtend toen ik uit mijn raam keek. Ik zag enkele koetsen voor het paleis staan met een heleboel bagage. Mijn moeder stond er bij en keek toe hoe de koffers en kisten werden opgeladen. Soms gaf ze met schelle stem aanwijzingen. Even stond ik stokstijf van schrik te kijken. Daarna begreep ik dat we naar Engeland zouden gaan.

Ik gaf een luide kreet van vreugde. Mijn moeder, in reiskleding, keek op en zag mij. Ik zwaaide enthousiast en rende mijn kamer in. Ik keek in mijn kledingkast en zag dat alles er nog in lag. Kennelijk wilde moeder dat ik zelf uitkoos wat ik meenam.

Zorgvuldig zocht ik mijn mooiste kleren uit en belde om een lakei.

Karel, een jonge lakei die nog maar net voor mij werkte, kwam binnen.

“Een koffer, breng mij een koffer. Ik ga zo vertrekken en er is nog niets gepakt.”

Karel keek mij verbaasd aan. “Maar.” begon hij. Ik viel hem onmiddellijk in de rede. “Snel, ik heb haast, vooruit. Haal een koffer!” Ik probeerde net zo kordaat te spreken als mijn moeder en het hielp. Karel haalde zijn schouders op en verdween.

Ik deed mijn soldaatjes in de kist en keek om mij heen. Aan de muur hing de blauwe sjerp die ik van Karel had gekregen.

Voor de tweede keer legde ik die boven op mijn stapeltje kleren. Buiten hoorde ik commando's van enkele koetsiers. Ik keek uit het raam en zag dat mijn moeder in één van de koetsen stapte. Plotseling rook ik onraad. Ik rende mijn kamer uit, naar buiten toe, naar de koets van mijn moeder.

Zij zat er al in en ik klom op de treeplank om de deur open te doen. Mijn moeder opende zelf de deur, zodat ik bijna achterover viel.

“Mama, wacht nog even. Ik heb nog niet alles gepakt,” hijgde ik.

“Je gaat niet mee,” zei ze tot mijn verbijstering.

Ik keek naar binnen. De koets was verder leeg.

“Natuurlijk wel.” Ik probeerde naar binnen te klimmen.

Ze duwde me terug.

“Ik ga een paar weken op bezoek bij Karel. Wat dingen regelen.”

“Maar dan ga ik toch mee. Karel heeft beloofd dat ik mee mocht komen.”

Vastberaden duwde mijn moeder mij uit de koets.

“Dat doen we een andere keer. Nu ga ik alleen. Kom, geef me een kus!”

Ze boog voorover uit het raam. Ik had de neiging haar een klap in haar gezicht te geven. In plaats daarvan wierp ik een minachtende blik naar haar en keerde mij zo waardig mogelijk om. Ze mocht niet zien dat ik tranen in mijn ogen had.

Ik liep terug naar het paleis en hoorde de koetsier de paarden bevelen geven. De wielen begonnen te rollen maar ik keek niet om.

Pas toen ik in het paleis was, ging ik in een hoekje zitten en begon zachtjes te huilen. Na een paar minuten kwam grootmoeder Amalia naast me zitten en sloeg haar armen om me heen. Toen barstte ik echt in snikken uit. Ze hield me stevig